

Olivelo – İzmir Kent Çeperinde Ekolojik Ortak Yaşam Alanı Fikir Projesi Yarışması

Mimari Rapor

MÜŞTEREK*

“Herkeseye aitim ve kimseye ait değilim, siz gelmeden önce de buradaydım, siz gittikten sonra da burada olacağım” Homeros

Ben keçinin en yakın dostu Zeytin.

Onunla aramıza sınırlar koyulsun istemiyoruz.

Burası bir orman ve biz bu ormanın içinde yaşıyor olmaktan çok mutluyuz.

Burada sınırlar yok, sınırsızlık var.

Fakat buranın bazı kuralları var, uyman gereken.

Bizimle birlikte yaşamak istiyorsan eğer keçi ile aramıza girmeyecek, aramıza duvarlar örmeyeceksin.

Ayırırsan eğer hem biz mutsuz oluruz hem de diğer arkadaşlarımız.

Hem keçi küser giderse her yanımı saracak otlarla nasıl baş edeceksin?

İnan bana çok daha fazla yorulacaksın o vakit.

Ben deli bir zeytinken aşlamışlar beni tepemden, merak etme keğiler uzanamaz dallarıma.

Bir kere makineler, zehirler, kimyasal gübrelerle tümünden vedalaşacaksın.

Beni sulamana bile gerek yok biliyor musun, yağmurlar yeter bana.

Hem burada yaşayan üreticiler sana tüm bildiklerini anlatır, merak etme.

Binlerce yıldır olduğu gibi sen de burada biz gibi yaşayabilirsin.

Aramıza katılmak istemez misin?

Bir zeytin ormanının içinde olmak ve o alanda devam eden doğal hayatın bir parçası olmaya çalışmak tasarımın belki de en zor başlangıç noktasını oluşturdu. Bu bağlamda alanın mevcut tüm özelliklerini korumak refleksiyle işe başladık. Geleneksel olarak kuşaktan kuşağa aktararak gelen üretim yöntemlerini ve bilimi burada buluşturmayı hedefliyoruz. Biliyoruz ki iki tarafın da birbirinden öğrenecek çok şeyi var. Ayrıca sadece zeytini merkezimize almıyoruz. Bu hikâyede arıya da yer var, bölgenin mis kokan bitkilerine de. Ekolojik yaklaşımımızda da belirttiğimiz üzere burada mono kültür bir üretim anlayışını tümüyle reddediyoruz. İnsanın doğaya istediği gibi hükmetmesini değil kuşaklar boyu aktarılan doğanın bir parçası olduğunun farkında olarak yaşamasını, üretmesini takip ediyoruz. Buradaki hayalimiz ortak bir yaşam kültürünü yaşatmak ve mimarının bunun bir parçası olabildiğini sağlamak.

Yapılaşma kararları alınırken bölge genelinin ve yapılaşma izni verilen sınırların kapsamlı bir analizi yapıldı. Zemindeki flora ve faunanın zarar görmeden devamlılığını sürdürebilmesi önemli bir tasarım parametresi olarak ele alındı. Ayrıca mevcut topoğrafya, güneşlenme açıları ve miktarları, hâkim rüzgâr yönü gibi kriterler de dikkate alınarak yerleşim kararları verildi. Ayrıca yerleşim kararları verilirken alanın mevcut dokusu, yaban hayatı ve değerleri göz önünde bulundurulmuş ve mümkün olduğunda var olan hayatın döngüsüne ve akışına engel teşkil etmeyecek bir yaklaşım benimsenmiştir. Araziye yapılan tespitler ve verilen belgelerin incelenmesi sonucunda yapıların yerleşeceği bölgede görünür iki adet keçi veya evcil otobur patikası tespit edilmiştir. Yerleşim kararları patikaların farkındalığıyla verilmiş ve bunun yanında öneri programlar ile kesişmeleri ve karşılıklı etkileşim ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Öneri ihtiyaç programının toplam büyüklüğü alandaki yapılaşma hakkı üst sınırlarımızdan tamamen bağımsız olarak yerin ihtiyaç duyduğu en düşük ve en temel fonksiyonların arayışından gelmektedir. Kültürel ve doğal miras değeri taşıyan kadim üretim alanlarının korunması ve farkındalığın artırılması için OliVelo proje alanının EuroVelo Avrupa Bisiklet turizm ağı ile birleştirilerek çeşitli farkındalık düzeylerinden güçlü bir koruma sağlanması hedeflendi. Aslında doğanın kendisinin bir okul olduğu farkındalığı ile öneri ihtiyaç programımız adeta bir okul bahçesine serpiştirilmiş öğelerden oluşur. Fiziksel olarak birbirinden ayrı duran bu birimlerin bulunduğu yerdeki ağaçlar, yer ve doğal hayat ile doğru mekânsal ilişkiler kurması planlandı.

Kuzey ve Doğu yönlerdeki yaklaşım yollarının proje alanı içerisinde mevcuttaki servis yolları ile bağlanması alan için hem potansiyel hem de yoğun araç trafik geçişine yol açabileceği düşüncesiyle risk olarak değerlendirilmiştir. Yoğun araç trafiğinin alandaki yabancı hayata ve doğal döngüye zarar vereceği açıktır. Bu sebeple alanın kuzey çeperinden yaklaşımın ana yaklaşım güzergahı olması planlanmış ve mevcutta bulunan dönüş imkânı sunan servis yolu kullanılmıştır. Ayrıca alana zorunlu haller dışında ve servis ihtiyacı dışında mümkün mertebe aracın girmesi engellenmelidir. Bu sebeple alana bisiklet ve çevre dostu araçlar ile ulaşım desteklenmiş ve EuroVelo Bisiklet yolları ile yarımada bisiklet rotalarına alanın eklenmesi planlanmıştır. Bu sebeplerle alanın taşıma kapasitesi çerçevesinde misafirlerin alana gelme yöntemlerine (bisiklet, lastik tekerlek ve toplu ulaşım) göre OliVelo odağında yer verilmeyen ve Mülkiyeti Güzelbahçe Belediyesine ait olan alanda biriktirme alanları, Organik Pazar, Servis, Bisiklet onarım servisi ve 120 araçlık açık otopark oluşturulmuştur.

SENARYO ve PROGRAM BİRİMLERİ

Proje kapsamındaki öneri İhtiyaç programımız Karşılama ve Karşılaşma, Atölye-Sınıf (eğitim-uygulama), Uygulama, Oyun, Yönetim-Satış, Üretim İşliği ve Müze mekanları ve ana başlıklarından oluşuyor. Toplam kapalı alanı yapılaşma hakkımızın çok daha altında tutmaya ve alanda olabildiğine az ayak izi bırakmayı hedefliyoruz. Öneri projemizin ve mekanlarının doğayı ve kadim kültürlerin keşfinin yapılacağı tümüyle bir eğitim alanı olmasını arzuluyoruz.

Senaryomuza göre burası tümüyle bir eğitim mekânı; doğa başlı başına bir okul olduğu için sadece öneri yapılarda değil alanın tümünde bir öğrenme-öğretme ve keşfetme deneyiminin yaşanmasını hedefliyoruz. Kapalı alandan çok açık ve yarı-açık alan kullanımları öneriyoruz. Örneğin bu alanlarda çocuk oyun alanı ile keçinin patikasını kesiştirip hayatın tam da içinde bir karşılaşma ve etkileşim yaratmayı planlıyoruz. Komünal mutfakta Avrupalı bir bisikletçi ile alandan topladığı otların nasıl pişirilmesi gerektiğini öğreten Ayşe teyzenin karşılaşmasını, belki de yeni keşifler yapılarak bu lezzetlerin coğrafyasının da dışına taşmasını arzuluyoruz. Zeytin işliğinde geleneksel yöntem olan taş baskının oksitlenme tehlikesinin farkına varıp sürdürülebilir ve çevreci yeni yöntemleri tartışıyoruz. Müzede üretimin önceki aşamaları deneyimlenirken daha derine inmek isteyen ziyaretçiler için bir mekanın bunun için bir başlangıç olması hedeflendi. Doğanın içinde bisikletçi ile mantar toplayan köylünün karşılaşması yada deneyimli bir çobanın deneyimlerini doğa yürüyüşüne çıkmış bir gence aktarmasını çok kıymetli görüyoruz. Kısacası yabanıl hayat – doğa ve çoban-toplayıcı döngüsüne asla müdahale etmeden buranın bir zeytin ormanı olduğunun bilincinde karşılaşma-etkileşme ve öğrenme deneyimlerini yaşatmayı planlıyoruz.

KARŞILAMA-KARŞILAŞMA ALANI

Bu alanın bir Karşılama-Karşılaşma-Etkileşim alanı olması planlandı. Burası Olivelo alanına toplu şekilde gelen katılımcıların atölye-ders-etkinlik-saha çalışması-müze-işlik dağılımından önce bir araya gelerek program yapabildikleri ve bilgilendirildikleri, aynı zamanda etkinlik sonunda yeniden bir araya gelebildikleri bir çok amaçlı alan olarak tasarlandı. Alana araç veya bisikletli-yaya erişiminin olduğu kuzey çeperde yer alan bu birim bir saçak önerisidir. Altında servis birimlerini, etkileşim mekanlarını, bilgilendirme amaçlı ve alanın tümünü gösteren bir maketi ve aynı zamanda bisikletçilerin tamir atölyelerini barındırır.

MÜZE-ZEYTİN İŞLİĞİ

Alanın içinde bir zeytin işliğinin planlanmasının amacı bu kıymetli ağaçlardan toplanan zeytinlerin en kısa zamanda ve karbon ayak izimizi artırmadan zeytinyağına dönüşmesini sağlamak ve gelenlerin bu yağı tadabilmesini olanaklı hale getirmek. Zeytin işliği iki fazlı butik bir tesis olarak planlandı. Alanın içinde planlanmasının amacı bu kıymetli ağaçlardan toplanan zeytinlerin en kısa zamanda ve karbon ayak izimizi artırmadan zeytinyağına dönüşmesidir. Proses sonunda prina+karasu birlikte depolanacak ve sonrasında prinanın yakıt olarak kullanılabilmesi için karasuyun ekolojik yöntemlerle buharlaştırılması sağlanacaktır. Müzede zeytinyağı üretiminin tarihsel süreci anlatılabilir ve daha derin araştırmalara kapı aralayabilir.

YÖNETİM-DANIŞMA-ARŞİV

Alan içinde bir satış birimi düşünülüyor. Çünkü bu kadim ormanın ürünleri bir bisiklet yolculuğu sonunda hayal bile edemeyeceğimiz coğrafyadaki insanlar ile kesişebilir. Hem güneyden hem de kuzeyden alana erişim sağlayanların rahatça karşılaşılabileceği bir konumda planlanan birimler aynı zamanda satış birimi ile birlikte planlandı. Bu sayede hem yoldan görünür kılan ürünlerin yönetim birimindeki kişiler tarafından işletilmesi hem de servis ihtiyacının kolayca çözülmesi olanaklı hale gelir.

GASTRONOMİ-KOMÜNAL MUTFAK

Gastronomi mekanının asıl amacı ortak bir yemek alanı oluşturmak ve mutfak kültürü paylaşımının yapılmasıdır. Ticari bir kaygı gütmeyen kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel yemek kültürünün yaşatılması ve floranın doğal bitkilerinin eşsiz lezzetlerini paylaşmak en temel motivasyonumuzdur. Saçak altında planladığımız komünal mutfak ise hem atölye katılımcısının, hem atölye yürütücüsünün, hem kamptaki bisikletçinin yemek hazırlama ve yeme olarak düşünüldü. Alandaki keçi patikalarından birinin hemen kıyısında planladığımız bu mekanda keçilerin yanımızdan geçerken bizlere selam vermesi burayı aynı zamanda doğal bir etkileşim alanına dönüştürmektedir.

ÇOCUK ATÖLYESİ

Çocuklar bu alanın olmazsa olmazı. Onlar için bu atölye mekanını planladık ve atölyeyi yoğun ağaçlara doğru açarak çocukların doğanın içinde öğrenmeye devam etmelerini planladık. Hemen yanındaki saçak altında ise peyzaj ögesi olarak yerleştirdiğimiz kayalarda hem keçilerin hem de çocukların keyif alabileceğini düşündük.

ATÖLYE-DEPO-DERSLİK

Bu kadim kültürün ve geleneğin devamlılığının sağlanması adına bilgiyi paylaşmak ve yeni bilgilere erişmek bu adına bu alanda düzenlenecek olan eğitim ve atölye çalışmalarının önemi büyüktür. Zeytin üretiminin çevresel ve ekonomik krizini toplu olarak, biyolojik çeşitliliğin korunmasına uygun, katma değeri yüksek zeytin yetiştirme modeli oluşturabilen ve bunu belgelendirebilen bir yöntemin geliştirilmesi adına atölyeler ve sınıf olıVelo'nun en temel mekanlarından olacaktır.

YERLEŞİM KARARLARI

MEVCUT YEŞİL

Yapılaşma kararları alınırken bölge genelini ve yapılaşma izni verilen sınırların kapsamlı bir analizi yapıldı. Zemindeki flora ve faunanın zarar görmeden devamlılığını sürdürebilmesi önemli bir tasarım parametresi olarak ele alındı. Mevcut yeşil doku yapı yapılabılır alanda büyük açıklıklar sunamamakta ve farklı ağaç gruplarının oluşturduğu semfonik alt alanlarda mekan duygusu güçlü bir şekilde hissedilmektedir.

YOL

Kuzey ve Doğu yönlerdeki yaklaşım yollarının proje alanı içerisinde mevcuttaki servis yolları ile bağlanması alan için hem potansiyel hem de yoğun araç trafik geçişine yol açabileceği düşüncesiyle risk olarak değerlendirilmiştir. Yoğun araç trafiğinin alandaki yabanıl hayata ve doğal döngüye zarar vereceği

açıktır. Bu sebeple alanın kuzey çeperinden yaklaşımın ana yaklaşım güzergahı olması planlanmış ve mevcutta bulunan dönüş imkânı sunan servis yolu kullanılmıştır.

KEÇİ PATİKALARI

Arazide yapılan tespitler ve verilen dokümanların incelenmesi sonucunda yapıların yerleşeceği bölgede görünür iki adet keçi veya evcil otobur patikası tespit edilmiştir. Yerleşim kararları patikaların farkındalığıyla verilmiş ve bunun yanında öneri programlar ile kesişmeleri ve karşılıklı etkileşim ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

YERLEŞİLEBİLECEK ALANLAR

İstenilen programın yapılabileceği alan mevcut bitki örtüsü ve ağaçlar ile adeta alt alanlara bölünmüştür. Yapıların mevcut ağaçların tanımladığı boşluklar ile mekânsal ilişkiler kurarak mimarinin çevresi ile ölçekli bir ilişki kurması hedeflenmiştir. Yerleşilebilir alanlar ağaç dokularının zemin kotta sunduğu boşluklar ile birbiriyle ilintilidir.

İLİŞKİLER

Öneri ihtiyaç programımız Karşılama ve Karşılaşma, Eğitim, Uygulama, Oyun, Yönetim, Satış, Üretim İşliğı ve Müze mekanları ve ana başlıklarından oluşuyor. Yerleşim kararları Program birimleri arasındaki karşılıklı ilişkiler gözetilerek alınmıştır. Karşılama saçağı Alana ilk gelen ziyaretçiler için toplanma, servis ve bilgilenme alanıdır. Ayrıca bisikletçiler için tamir ve park olanağı sunmaktadır. Zeytinyağı işliğı diğer yapı öbeklerinin çeperinde ama ilişkili bir yerde yer alırken keçi yollarının kesişim noktasında gastronomi, eğitim, yönetim satış ve etkileşim alanları önerilmiştir.

RÜZGAR VE GÜNEŞ

Mevcut topoğrafya, güneşlenme açıları ve miktarları, hakim rüzgar yönü gibi kriterler de dikkate alınarak yerleşim kararları verilmiştir. Yapı tektoniğinin önemli bir enstrümanı olan çatılar güney ve batı yönlere doğru eğimlenerek PV Panel ve Solar Termal panellerin yerleşimi için uygun zeminlere dönüşürler. Bu sayede yapılar açıldığı yönde mekanların ağaçlar ile bütünleşebilmesini olanaklı kılar. Rüzgârın serinletici etkisi için yapı tektoniğinde boşluklar önerildi. Ayrıca Zeytinyağı işliğinin (her ne kadar karasu çıktısı olmasa da) olası kokusu de K-KB yönlerinden gelen hakim rüzgarla birlikte yapılardan uzak tutulacaktır.

GENEL YERLEŞİM

Öneri ihtiyaç programımız Karşılama ve Karşılaşma, Eğitim, Uygulama, Oyun, Yönetim, Satış, Üretim İşliğı ve Müze mekanları ve ana başlıklarından oluşuyor. Öneri ihtiyaç programının toplam büyüklüğü alandaki yapılaşma hakkı üst sınırlarımızdan tamamen bağımsız olarak yerin ihtiyaç duyduğu en düşük ve en temel fonksiyonların arayışından gelmektedir. Kültürel ve doğal miras değeri taşıyan kadim üretim alanlarının korunması ve farkındalığın artırılması için OliVelo proje alanının EuroVelo Avrupa Bisiklet turizm ağı ile birleştirilerek çeşitli farkındalık düzeylerinden güçlü bir koruma sağlanması hedeflendi.

TEKTONİK OLUŞUM

MEVCUT YER ÇİZGİSİ

Yerin doğal dokusu, zemindeki flora ve fauna ile birlikte alanın mevcut tüm özelliklerini korumak refleksiyle işe başladık. Zemindeki doğal peyzaj elemanlarının şiiirselliği yerin ruhunu yansıtan en önemli girdilerdendir. Ayrıca zemindeki değişken kotlar ve yer çizgisi yapıların zemin ile kuracağı ilişkide belirleyici rol oynamaktadır.

KAYA

Bu doğrultuda, yapıların ayak izlerinin en az düzeyde tutulması ve yapım tekniği olarak zeminden kopartılmaları ana mimari dili oluşturmaktadır. Bölgeden toplanan kayaların temel taşı olarak kullanılması ve taşıyıcı elemanların bu kayalar üzerine sabitlenmesi ile temel yapma biçimi tariflenmiştir.

AHŞAP STRÜKTÜR

Bu sayede zemindeki doğal yaşam devamlılığı sağlanmakta, zemindeki sürüngen hayatı kesintiye uğramadan devam etmekte ayrıca doğal hava akışı da engellenmemektedir. Ahşap strüktürün kayaların üzerine oturtulması ile birlikte üzerinde yürünebilir yüzey oluşur. Yağmur suyunun toprağa erişimine engel olmamak adına deck'in ahşap kaplamalarının aralarında boşluklar bırakılmıştır.

KAPALI MEKAN

Yapı malzemelerinin seçiminde çevre dostu özelliklere sahip olmaları ve bölgeye mümkün olan en yakın kaynaklardan temin edilmeleri hedeflenmiştir. Taşıyıcı sistem sürdürülebilir kaynaklardan temin edilen ahşap elemanlar ile oluşturulacaktır. Diğer yapısal elemanlarda ise çevresel etkisi düşük olan, geri dönüşümlü ve/veya geri dönüştürülebilir ürünler tercih edilecektir. Alanda kalıcı yapısal malzemelerin olabildiğince kullanılmamasına çalışılacaktır.

DOĞAL İKLİMLENDİRME

Yapı tektoniğinin önemli bir enstrümanı olan çatılar güney ve batı yönlerine doğru eğilmenerek PV Panel ve Solar Termal panellerin yerleşimi için uygun zeminlere dönüşürler. Bu sayede yapılar açıldığı yönde mekanların ağaçlar ile bütünleşebilmesini olanaklı kılar. Çatı plağı ile altında yer alan hacimler arasında boşluk bırakılmıştır. Bu sayede çatıların doğrudan ısıl etkiden olumsuz etkilenmemesi amaçlanmış ve doğal havalandırmanın da desteği ile altındaki mekanların konforunu artıracak bir çözüm olarak sunulmuştur. Ayrıca iç mekanlarda da doğal havalandırma olanakları arttırılmış ve çoğunlukla kuzeye yönelen açıklıklar ile gün ışığının en verimli şekilde kullanılması sağlanmıştır.